

Donostian, Gipuzkoako Foru Aldundiaren jauregian, 1991ko martxoaren 22an egin dute goizeko hamarretan euskaltzain osoek hileroko euron batzarrea. Bildu dira: J. Hartischelhar burua, J. M. Lekuona buruordea, J. M. Satrustegi idazkaria, J. A. Arana Martija diruzaina, P. Altuna, P. Charriton, A. Irigoyen, E. Knörr, F. Krutwig, E. Larre, B. Oihartzabal, F. Ondarra, Tx. Peillen, P. Salaburu, I. Sarasola eta L. Villasante, euskaltzainak, J. L. Lizundia idazkariordea, J. J. Zearreta ekonomi-eragilea, G. Aurrekoetxea eta X. Videgain Dialektologia azpi-batzordeetako idazkari, euskaltzain urgazleak.

J. L. Davant, X. Diharce eta J. San Martin jaunek ezin etorria adierazi dute. Otsaileko batzar-agiria onartu da.

Euskal hitzei buruz adierazpena

Euskara Batuko batzordearen izenean P. Altunak txosten bat irakurri du, euskal hitzei buruz bigarren adierazpen bat Euskaltzaindiak egin dezan eskatuz. Duela hogeitamabi urte euskal hitzak zein diren esan bazuen, euskal hitzak zein ez diren, esan behar lukeela orain Euskaltzaindiak. Mordoilokeria salatu nahi da alegia, zabarkeriaz erabili ohi diren hitz traketsak. “Euskal hitzak dira euskara bizian sustraituak daudenak”, esan bazen orduan, *euskara bizian sustraituak ez daudenak ez dira euskal hitzak*, esan daiteke orain, sustraietara igertzeko irizpide berak emanez: hitzaren hedadura, antzinatasuna eta hitzaren erabilera idazle zaharretan. Apirilaren 2an eman zenez adierazpen hura, aurtengo egun berean plazaratzeko asmoz eginik dago txostena. Bigarren orri bat ere banatu da zenbait hitzen erabilera azalduz.

Asmoa ontzat eman arren, gaia aztertzeke epea eskatu dute zenbait euskaltzainek. Datorren apirilaren 16ko epea ezarri da oharrak idatzirik igortzeko, eta hurrengo batzarrean ikusiko da gaia.

Euskera aldizkaria

Argitalpen batzordearen azken bilkuran *Euskera* aldizkariari buruz jasotako iritzia aurkeztu du R. Badiola batzorde idazkariak. Honela dio: *Euskera* agerkarian argitaratuko diren lan guzti-guztiak Euskaltzaindiak onartu ortografian idatziak argitaratuko dira. Proposamen hau Euskaltzaindiak 1990eko ekainean Aralarren onartutako erabakian oinarritzen da. Euskalkiak ezin direla baztertu, dio L. Villasantek, baina gutxiengo batasun bat behar dela onartu. Ortografia, aditza, deklin-

bidea eta erakusleak, aipatu dira oinarrizko bete beharren artean. Herri literaturan esku zabala agertzea gomendatzen du J. M. Lekuonak.

Kultur-hitzez eztabaida bat ez dela egin, eta egin dadin, eskatu du A. Irigoyenek. Bere egunean eztabaidatu zela, erantzun dio L. Villasantek; debatea ukana dela. Alfabeto onartuan ez dagoela *ph*, *th* eta horrelakorik, esan du P. Salaburuk 1979ko *Euskera* aipatuz.

Huts egiteko arrisku eta guzti, gehiengoaren iritzitari jarraitzea dela bidea eta, honako proposamen hau bozkatu da: Euskaltzaindiaren argitalpenetan, euskara batuari buruz emandako arauen arabera idatzitako lanak bakarrik argitaratuko dira. Salbuespenak Argitalpen batzordearen esku gelditzen dira.

A Irigoyenek bere botua salbatzen du, euskaltzain zaharren joerak eta kultura hitzen jatorrizko idazkera errespeta daitezela, eskatuz. F. Krutwig jaunak zuri eman du botua.

Beste batzartuen adostasunarekin onartu da proposamena.

Orotariko euskal hiztegia

Laugarren liburukia plazaratu berri duen *Orotariko Euskal Hiztegiaren* hedadura, diru kostua eta amaiera-epeaz kezkatuik Zuzendaritzak urtarrilean Ziburun azaldutako galderei erantzunez, I. Sarasolak xede mugatuago batzuen helburua aurkeztu du. Labur esanez, lan osoaren koerentzia galdu gabe lekukoen sarrera luzeak laburtzea da eman nahi den lehen urratsa. Hiztegiaren aipamen adierazpenak murrizteak ere hainbat lerro kentzeko aukera ematen du, zenbait eragozpen gora-behera.

Murrizketaren eredu berri honek zailtasunak gehitzen dizkio egitekoari, eta bosgarren liburukiaren zenbait orri ekarri ditu arduradunak, zuzenketez jabetzeko. Guzti horren ondorioz, kalkulu zehatzak egiteko modurik ez badago ere, Hiztegi osoa hamalau bat liburukitan eman daitekeela, uste du. Epea laburtzea, alderantziz, zaila ikusten du. Nola nahi ere, 2000gn. urterako amaitzen ahaleginguko dira.

Ahalegin hori eskertu du Euskaltzainburuak.

Eskuarteak

Bonaparteren batzordeak Bilbon egin du bilera, eta besteak beste, Egoitza berriko lanen egoera ikusi du. Datorren apirilaren 26an egin nahi du Aldundiak etxe eskaintza. Azken ukiteuek denbora gehiago emango dute, noski, baina birrantolaketak nagusia egina izango da.

Bilkura gela aurreko sapaie ertz batean, Okondoko Ulibarrik XIX. mendean euskara zainduko zuten hogeitalau gizoni buruz idatzitako bertsoak ezarri nahi dira. Batzuen iritziz, bi leihoen arteko horman eskuizkribuaren itxura eta guzti hitz horiek jasoko dituen lauki bat ezartzea aski da. Gutxienez gela ikusi behar

dela, esan da, eta datorren batzarre egunean ikusiko da. Idazlearen izena eta urtea ipiniko dira noski.

Euskal Komunitate Autonomoko Epaitegi Gorenak eskari ofizial bat bidali du, *batzoki* hitza arrunta edo orokorra den galdetuz. E. Knörr Jagon sailburuak erantzun-zirriborroa aurkeztu du, S. Arana eta Azkueren hitzetan arrunta dela esaten, nahiz alderdi baten eraginez bere biltokien adierazgarri ere baden.

X. Videgain Dialektologia batzordearen izenean mintzatu da, bere taldearekin bilkura berezi bat egin dezan eskatuz Euskaltzaindiari. Euren lan-asmo eta metodologia hobeki ezagutarazteko, galtzeko arriskuan dauden mintzairen "salbamendu" ekintza, etnotestuak eta lexiko berezitua aipatuko lirateke asmoen esparruan. Laguntza materiala eta lanen argitarapenari buruzko etorkizuna, epe eta mugak, ikusi beharko dira eskakizunetan. Kontutan hartuko du Euskaltzaindiak eskaria.

Vienako grabapenak zertan diren galdetu du P. Charrittonek. Azkue Bibliotekan jasorik daudela zintak, erantzun dio J. A. Arana Martijak, eta testuak papere-tan izkribaturik.

E. Knörrek Euskara Batuko batzordeari Jagon sailaren laguntza eskaini dio esamolde traketsak salatzeko hartzen dituen erabakiak zenbait agerkaritan zabal-tzeko. Bakoitzak bere aldetik eta norberak izenpetuz zabalkunde lana egitea, eskatu dute beste euskaltzain batzuk.

Gutunen artean Josep Maraldés i Ibarrek Elche-tik bidalia azpimarra daiteke, Roman del Cerro jaunak idatzitako *El desciframiento de la Lengua Ibérica en la Ofrenda de los pueblos* liburua bidaliz, euskaran oinarritzen direla berun iberikoan agertzen diren hitzak esaten delarik.

Eta besterik gabe amaitu da batzarrea.

Jean Haritschelhar
euskaltzainburua

J. M. Satrustegi
idazkaria

2. BATZARREA

Donostian, 1991.eko martxoaren 22an, Gipuzkoako Foru Diputazioan, arratsaldeko 4etan, bildu dira, goizeko euskaltzainez gain, urgazle hauek: J. A. Arko-txa, M. Antxaga, R. Badiola, A. Eguzkitza, J. Etxaide, J. Fernandez Setien, J. Garmendia Larrañaga, M.ª P. Lasarte eta A. Zatarain.

E. Knörr euskaltzainak, Antonio Berrueta euskaltzain urgazle zendu berriaren bizitzako txostena irakurtzen du, zenbait xehetasun interesgarri azalduz.

Jarraian, J. M. Satrustegi idazkariak goizeko bilkuraren berri ematen du, aztertutako gai nagusiak hauek izanik: 1. Euskara Batuko batzorde berriaren txostenaz. 2. *Euskera* agerkariak hartutako erabakiaz. 3. *Orotariko Euskal Hiztegiaren* aleen argitalpen kopuruaz. 4. Egoitza berriaren etxe-hartzea, datorren hilaren 26an izango dela. 5. Elizanburu euskal idazlearen mendeurrena dela eta sariketa biren, olerki eta hitz lauzkoen, iragarpena.

Dialektologia batzordeak goizean eman duen azalpenaren berri ematen da ondoren. Euskalki Ikerketa azpibatzerdearen lan asmo nagusien berri eman dute, galtzeko arriskuan dauden hizkeren "salbamendu", ikerketa, etnotestuak eta lexiko berezitu eta teknikoaren bilketa azpimarra daitezke, besteak beste.

"Jean Baptiste Etcheberri bere biziaren ilunabarrean 13 liburu idatzi ditue-na" izeneko txostena irakurtzen du E. Larre euskaltzainak. Laurogeitazortzi urteko euskaltzain urgazlearen bizi, idatzi eta zenbait pasadizuren berri eman du Larrek bere mintzaldi aberatsean. Liburuetatik at *Herria* eta *Almanaka* aldizkarietan idatziriko lanez ere mintzatu da.

Bestalde Etcheberryren idazkera goraiatu eta haren zertzelada ere nabarmendu ditu txostenean zehar. Azkenik, Etcheberryren argitarapenen berri eman du. Zenbait euskaltzainek zorionak eskaini dizkiote hizlariari egindako txosten eta erabilitako idaztankera dela eta.

"Euskaltzaindiaren languntzaileak (1933)" izeneko txostena irakurtzen du J. M. Lekuona euskaltzain eta buruorde denak. Oinarri hartuz ezagunak ez diren bi gutun Martin Lekuona apaizak Crispin Guasche Irurako maisuari bidaliak, "Euskaltzaindiaren laguntzaileak" elkartearen berri eman du txostengileak, 1933ko irailan ospatu zituzten Batzarra eta Ikas-bileratxo bereziki aipatuz.

Orain xehekiago ezagutu ditzakegu "laguntzaileen" asmoak, planak eta eral-guntza. Eta jakingarri ere dena, euskal pedagogiaren unetxo bat argiagotzen da,

maisu bat (Crispin Guash) eta beronen pedagogia metodoa erakuspenetatik azalduz. Berri arretagarriak Euskaltzaindiaren historiarako, batez ere "Jagon Sailari", dagozkionetan.

Eta besterik gabe, amaitutzat ematen da arratsaldeko batzarrea.

Jean Haritschelhar
euskaltzainburua

J. M. Satrustegi
idazkaria